

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/180/2019
Identifikačné číslo spisu: 7708217214
Dátum vydania rozhodnutia: 16.12.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7708217214.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ U. A., narodenej XX. U. XXXX, bývajúcej v Q., S. X, 2/ O. A., narodeného X. R. XXXX, bývajúceho v Q., S. X, a 3/ U. O., narodeného X. E. XXXX, bývajúceho v K. Z. XXX, zastúpených JUDr. Radovanom Bílým, advokátom v Humennom, Kukorelliho 52, proti žalovanej INGEMA s.r.o., so sídlom v Hlivištiach 23, IČO: 36 575 411, zastúpenej JUDr. Slavomírom Kučmášom, advokátom v Michalovciach, Plynárenská 1, o určenie neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 10 C 208/2016, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 26. februára 2019 sp. zn. 5 Co 368/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 26. februára 2019 sp. zn. 5 Co 368/2018 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Michalovce (po pripustení zmeny žaloby uznesením zo 14. októbra 2011) v poradí tretím rozsudkom zo 16. apríla 2018 č. k. 10 C 208/2016-86 určil, že zmluva o zabezpečovacom prevode práva zo 4. septembra 2007 uzavretá medzi žalobcami 1/ a 2/ ako dlžníkmi a žalovanou ako veriteľkou, predmetom ktorej bol zabezpečovací prevod vlastníckeho práva k bytu č. 5 nachádzajúceho sa v bytovom dome súp. č. XXXX na ulici S. X v Q. a s ním spojeného príslušného spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a zariadeniach bytového domu a na zastavanom pozemku, zapísaných na LV č. 6465 pre kat. úz. Strážany, a to v časti čl. VI., ktorého obsahom je dohoda o trvalom ponechaní vlastníckeho práva veriteľke (žalovanej) v prípade riadneho a včasného nesplnenia záväzku dlžníkov (žalobcov 1/ a 2/), je neplatná; vo zvyšnej časti žalobu zamietol a žalovanej priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov konania.

1.2. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že zabezpečovací prevod práva ako obligačný zabezpečovací inštitút má v zásade funkciu zabezpečovaciu, a nie funkciu uhradzovaciu, preto zmluvné dojednanie - v danom prípade čl. VI. predmetnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva - umožňujúce zánik vlastníctva pôvodného vlastníka (dlžníka) k nehnuteľnosti bez ohľadu na výšku zostatku nesplateného dlhu v čase, keď sa prevod vlastníckeho práva stane nepodmieneným, svojim účelom a obsahom obchádza zákon a v tom dôsledku je podľa § 39 Občianskeho zákonníka absolútne

neplatné. Pri skúmaní ostatných zmluvných dojednaní predmetnej zmluvy, ktoré podľa názoru súdu možno oddeliť od ostatného obsahu zmluvy a posudzovať samostatne, však nezistil žiadny dôvod absolútnej neplatnosti, a preto žalobu v tejto „zostávajúcej časti“ (t. j. s výnimkou spomenutého čl. VI. predmetnej zmluvy) zamietol.

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobcov rozsudkom z 26. februára 2019 sp. zn. 5 Co 368/2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o veci samej potvrdil ako vecne správny, vo výroku o trovách zmenil tak, že stranám náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie nepriznal, a zároveň rozhodol, že stranám nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania. Konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, vec správne právne posúdil a odôvodnenie jeho rozhodnutia považoval za dostatočné a spĺňajúce všetky zákonom stanovené kritériá. V odôvodnení svojho rozhodnutia zopakoval, že určenie neplatnosti zmluvy v časti o tzv. prepadnom zálohu z dôvodu obchádzania zákona bolo správne, ale kvôli tomu nemožno uzavrieť, že by bola neplatná celá zmluva o zabezpečovacom prevode práva. Samotná skutočnosť, že v nej absentuje tzv. uhradzovacia funkcia (teda spôsob, akým sa veriteľ uspokojí v prípade, že dlžník nesplní jeho zabezpečenú pohľadávku riadne a včas - pozn.), nemôže mať za následok jej absolútnu neplatnosť, pretože jednak túto otázku (záležitosť) možno riešiť aj prostredníctvom iných osobitných predpisov, napríklad podľa zákona o dobrovoľných dražbách, a jednak predmetná zmluva obsahovala tzv. salvatoriánsku doložku, v zmysle ktorej ak niektoré zmluvné ustanovenie je alebo sa stane neplatné, nemá to vplyv na platnosť zvyšných zmluvných ustanovení.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie, ktorého prípustnosť a opodstatnenosť vyvodzovali z § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“). Namietali, že bolo porušené ich právo na spravodlivý proces tým, že odvolací súd nerešpektoval princíp právnej istoty, keď rozhodol v rozpore s právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v prejednávanej veci v uznesení z 20. marca 2014 sp. zn. 3 Cdo 446/2012, ktorým bol viazaný, resp. ak sa chcel od tohto právneho názoru odkloniť, mal to v odôvodnení svojho rozhodnutia dôkladne a presvedčivo odôvodniť. Ďalej namietali, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, keď absolútnu neplatnosť predmetnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva určil len v jej časti (t. j. čl. VI. o trvalom ponechaní vlastníckeho práva žalovanej v prípade riadneho a včasného nesplnenia záväzku žalobcov 1/ a 2/), a nie v celosti. Podľa ich názoru sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, obsiahnutej v rozhodnutiach sp. zn. 1 Cdo 58/2008 a 1 Cdo 48/2010 a per analogiam aj s rozhodnutiami sp. zn. 2 M Cdo 2/2006, 3 Cdo 144/2010 a 1 M Cdo 9/2011 týkajúcimi sa tzv. prepadneho zálohu, v zmysle ktorých účelom inštitútu zabezpečenia záväzku prevodom práva (§ 553 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 2007) bolo nielen nútiť dlžníka splniť svoj dlh voči veriteľovi, ale aj dať pri jeho riadnom a včasnom neuhradení veriteľovi možnosť uspokojiť sa v spojitosti s touto formou zabezpečenia. Pokiaľ zmluva o zabezpečovacom prevode práva, pre ktorú sa obligatórne vyžaduje písomná forma, spôsob uspokojenia veriteľa v prípade omeškania dlžníka upravovala len v podobe trvalého ponechania prevedeného práva uzavretého pred splatnosťou zabezpečenej pohľadávky, ktorý pre obchádzanie zákona treba považovať od počiatku za absolútne neplatný, a žiadny iný spôsob uspokojenia veriteľa z nej nevyplýval, uvedené má za následok, že zmluve chýba jedna z jej zákonom vyžadovaných podstatných náležitostí a zároveň je tým zmarená nielen jej tzv. uhradzovacia funkcia, ale aj samotný jej účel. Z týchto dôvodov preto súdy oboch nižších inštancií mali správne určiť za absolútne neplatnú zmluvu o zabezpečovacom prevode práva ako celok, pretože absenciu uvedenej obligatórnej náležitosti zmluvy (t. j. uvedenia spôsobu, akým sa zmluvné strany vysporiadajú v prípade, ak dlžník zabezpečenú pohľadávku veriteľa riadne a včas neuhradí) nie je možné konvalidovať len so všeobecným poukazom na osobitné právne predpisy upravujúce možné riešenia uspokojenia veriteľa v prípade omeškania dlžníka a nie je ju možné ani znegovať s odkazom na dohodnutú dispozitívnu doložku o zachovaní platnosti ostatných zmluvných ustanovení aj v prípade, ak sa dodatočne zistí, že niektoré z nich je neplatné. Navrhli, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaná k dovolaniu žalobcov uviedla, že súdy oboch nižších inštancií vec správne právne posúdili, s ich rozhodnutiami sa v celom rozsahu stotožňuje a žalobcami namietané dovolacie dôvody považuje za

neopodstatnené. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobcov ako procesne neprípustné odmietol alebo ako nedôvodné zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú splnené procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je nielen procesne prípustné (§ 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.), ale aj dôvodné (§ 432 ods. 1 C.s.p.).

6.1. Žalobcovia v prejednávanej veci prípustnosť svojho dovolania vyvodzujú z § 420 písm. f/ C.s.p., podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6.2. Podľa názoru žalobcov uvedená vada znátočnosti spočíva v tom, že procesným postupom odvolacieho súdu bol porušený princíp právnej istoty, keď rozhodol v rozpore s právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v uznesení z 20. marca 2014 sp. zn. 3 Cdo 446/2012, ktorým bol viazaný, prípadne ak sa chcel odvolací súd od tohto právneho názoru odkloniť, mal to v odôvodnení svojho rozhodnutia dôkladne a presvedčivo odôvodniť.

6.3. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 C.s.p. nie je však významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

7.1. Z obsahu spisu v prejednávanej veci vyplýva, že súd prvej inštancie po tom, ako bol jeho v poradí prvý rozsudok z 10. novembra 2009 č. k. 10 C 176/2008-127 ako nepreskúmateľný zrušený uznesením odvolacieho súdu z 11. októbra 2010 sp. zn. 5 Co 52/2010, a po vrátení mu veci na ďalšie konanie rozhodol v poradí druhým rozsudkom zo 4. novembra 2011 č. k. 10 C 176/2008-217 tak, že žalobu žalobcov zamietol z dôvodu, že nebol zistený žiadny zákonný dôvod neplatnosti predmetnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva ani jej rozpor s dobrými mravmi. Tento rozsudok bol na odvolanie žalobcov rozsudkom odvolacieho súdu z 24. apríla 2012 sp. zn. 5 Cdo 390/2011 zmenený tak, že odvolací súd určil predmetnú zmluvu o zabezpečovacom prevode práva za neplatnú, pretože neobsahovala ocenenie práva, ktoré bolo predmetom zabezpečovacieho prevodu, ako jednu (podľa názoru odvolacieho súdu) z podstatných zmluvných náležitostí a takisto i z dôvodu, že súd prvej inštancie nebral na zreteľ zjavný nepomer medzi výškou zabezpečovanej pohľadávky žalovanej a hodnotou predmetu zabezpečovacieho prevodu práva, ktorý dosahuje intenzitu rozporu s dobrými mravmi. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie.

7.2. Dovolací súd na dovolanie žalovanej rozhodol uznesením z 20. marca 2014 sp. zn. 3 Cdo 446/2012 tak, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, keď dospel k záveru, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, pretože ustanovenie § 553 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 2007 neurčovalo, že obsahovou náležitosťou zmluvy o zabezpečovacom prevode práva je (aj) ocenenie prevádzaného práva, čo odvolací súd považoval za podstatné, ale pri právnom posúdení prejednávanej veci bolo potrebné zisťovať, či zmluva obsahuje ostatné zákonom vyžadované náležitosti pre tento typ zmluvy, čo odvolací súd nevykonal. Keďže z hľadiska týchto ostatných pre zmluvu o zabezpečovacom prevode práva podstatných náležitostí prejednávanej veci neposudzoval ani súd prvej inštancie, odvolací súd po vrátení veci uznesením z 25. apríla 2014 sp. zn. 5 Co 288/2014 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, ktoré je aj s rozhodnutím o odvolaní proti nemu podanom zosumarizované v bode 1. a 2. tohto rozhodnutia.

8.1. Z vysloveného právneho názoru dovolacieho súdu v prejednávanej veci teda vyplýva, že ocenenie predmetu zabezpečovacieho prevodu práva nie je podstatnou náležitosťou zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, a preto jeho výslovné nedejednanie v zmluve nerobí túto zmluvu neplatnou, ale pre

posúdenie platnosti predmetného typu zmluvy je potrebné skúmať existenciu iných náležitostí, ktoré sú podľa zákona a jeho interpretácie najvyššími súdnymi autoritami podstatné, so zisťovaním ktorých sa sudy oboch nižších inštancií dovtedy nezaoberali, a preto tak budú povinné urobiť v ďalšom konaní a novom rozhodnutí. Sudy oboch nižších inštancií po zrušení ich rozhodnutí a vrátení veci na ďalšie konanie platnosť predmetnej zmluvy už neposudzovali z hľadiska, či v nej bolo alebo nebolo dohodnuté ocenenie predmetu zabezpečovacieho prevodu práva, ale zisťovali existenciu týchto iných podstatných náležitostí zmluvy, vymenovaných dovolacím súdom v odôvodnení jeho rozhodnutia, čiže nemožno uzavrieť, že by nerešpektovali vyslovený právny názor dovolacieho súdu, ktorým boli viazané, a preto ich postupom nemohlo dôjsť k porušeniu princípu právnej istoty a viazanosti súdu nižšej inštancie právnym názorom súdu vyššej inštancie.

8.2. V tejto súvislosti je ešte potrebné dodať, že samotná skutočnosť, že sudy podstatné náležitosti predmetnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva autonómne preskúmali a z toho zistený skutkový stav vyhodnotili tak, že absencia jednej z nich nerobí celú zmluvu neplatnou, neznamená, že by nerešpektovali uvedený a pre ne záväzný právny názor dovolacieho súdu (pretože ten sa v prejednávanej veci týkal - ako už bolo uvedené - len toho, že ocenenie prevádzaného práva nemožno považovať za podstatnú náležitosť, od ktorej závisí platnosť predmetného typu zmluvy, a povinnosti skúmania ďalších, „skutočných“, podstatných náležitostí, s ktorými sa sudy dovtedy vôbec nezaoberali). Pokiaľ žalobcovia nesúhlasili s právnym posúdením zistených skutkových záverov súdmi a považovali ho za chybné, na odstránenie tejto vady slúži námietka nesprávneho právneho posúdenia veci, ktorá však zakladá prípustnosť dovolania z dôvodu podľa § 421 ods. 1 C.s.p., a nie procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 C.s.p. (porov. R 24/2017).

9. So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že žalobcovia v dovolaní vymedzeným spôsobom neopodstatnene namietajú, že odvolací súd im nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Prípustnosť ich dovolania z § 420 písm. f/ C.s.p. preto nevyplýva.

10.1. Žalobcovia prípustnosť svojho dovolania vyvodzovali tiež z § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

10.2. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

10.3. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, ale nesprávne ho interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Žalobcovia v dovolaní, posudzujúc ho podľa obsahu (čl. 11 ods. 1 a § 124 ods. 1 C.s.p.), namietajú, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, či v prípade absencie platného dohodnutia spôsobu uspokojenia veriteľa v prípade omeškania dlžníka ako jednej z podstatných náležitostí zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, ktorá vznikla tým, že v zmluve dohodnutý (jediný) spôsob uspokojenia veriteľa je z dôvodu obchádzania zákona absolútne neplatným, je absolútne neplatnou celá zmluva alebo len konkrétna neplatnosťou dotknutá jej časť. Dovolací súd konštatuje, že táto žalobcami nastolená právna otázka bola pre meritórne rozhodnutie sporu rozhodujúcou, a preto v ďalšom skúmal, či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a následne či jeho rozhodnutie skutočne spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, pričom dodáva, že s dovolateľmi predostretou argumentáciou týkajúcou sa tejto právnej otázky (porov. bod 3. tohto rozhodnutia) sa podľa názoru dovolacieho súdu možno stotožniť.

12.1. Právny inštitút zabezpečenia záväzkov prevodom práva bol do nadobudnutia účinnosti novely Občianskeho zákonníka vykonanej zákonom č. 568/2007 Z. z., t. j. do 31. decembra 2007, upravený iba v § 553 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, ktorý len stručne stanovil, že splnenie záväzku sa môže

zabezpečiť prevodom práva dlžníka v prospech veriteľa (zabezpečovací prevod práva) a že zmluva o zabezpečovacom prevode práva sa musí uzavrieť písomne. Výklad tohto inštitútu preto bolo treba podať so zreteľom na zmysel a účel daného ustanovenia. Keďže ide o jeden z inštitútov zabezpečenia záväzkov, je preňho charakteristická akcesorita a subsidiarita, čo znamená, že sleduje osud zabezpečenej pohľadávky a jeho uhradovací mechanizmus prichádza do úvahy až vtedy, ak sa zabezpečená pohľadávka riadne a včas nesplní. Jeho účelom teda je nielen nútiť dlžníka splniť svoj dlh voči veriteľovi (v čom spočíva jeho zabezpečovacia funkcia), ale pri riadnom a včasnom neuhradení tohto dlhu dať veriteľovi možnosť uspokojiť sa v spojitosti s touto formou zabezpečenia, čiže zabezpečovací prevod práva má plniť aj funkciu uhradovaciu. Tieto základné skutočnosti pri výklade a aplikácii § 553 Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 2007 nemožno opomenúť, ale treba ich rešpektovať a vychádzať z nich aj pri odvodzovaní podstatných náležitostí (essentialia negotii) zmluvy o zabezpečovacom prevode práva.

12.2. Rozhodovacia prax dovolacieho súdu, reprezentovaná rozhodnutiami sp. zn. 1 Cdo 58/2008, 1 Cdo 48/2010, 3 Cdo 446/2012, 5 Cdo 208/2010 či 8 M Cdo 5/2014, sa so zreteľom na uvedený účel inštitútu zabezpečovacieho prevodu práva ustálila na tom, že písomná zmluva o zabezpečovacom prevode práva musí určovať

a/ zmluvné strany (účastníkov zmluvy),

b/ zabezpečovaný záväzok,

c/ majetkové právo dlžníka, ktoré sa prevádza,

d/ že zmluvu uzatvárajú účastníci ako zmluvu o zabezpečovacom prevode práva, t. j. že tu ide iba o podmienený prevod práva z dlžníka na veriteľa za účelom zabezpečenia splnenia pohľadávky veriteľovi s rozvázovacou podmienkou, ktorá sa uplatní pri uspokojení zabezpečenej pohľadávky plnením tak, že právny úkon, ktorým bolo prevedené právo, stráca účinnosť a právo v rozsahu, v akom bolo prevedené, prechádza späť na dlžníka (prevod práva na veriteľa tak zo zákona zaniká), a

e/ ako sa zmluvné strany vysporiadajú v prípade, že dlžník zabezpečenú pohľadávku veriteľovi riadne a včas neuhradí (dohodu riešiacu tzv. uhradovaciu funkciu tohto inštitútu).

12.3. Z uvedenej ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu ďalej vyplýva, že absencia niektorej z týchto podstatných náležitostí (esenciálnych zložiek) zmluvy alebo jej rozpor so zákonom má vždy za následok absolútnu neplatnosť celej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva (§ 39 a § 553 Občianskeho zákonníka), čo zároveň znamená, že oddeliteľnosť neplatnosťou dotknutej časti zmluvy od jej zvyšku podľa § 41 Občianskeho zákonníka neprichádza vôbec do úvahy. V rozpore so zákonom je i také dojednanie, podľa ktorého sa veriteľ v prípade omeškania dlžníka s úhradou zabezpečenej pohľadávky bez ďalšieho (alebo na základe svojho jednostranného právneho úkonu) stane trvalým vlastníkom prevedeného majetku pri súčasnom zániku zabezpečenej pohľadávky.

12.4. Totožný záver k tejto právnej otázke je ustálený aj v judikatúre Najvyššieho súdu Českej republiky - založenej na rozsudku veľkého senátu jeho občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 31 Odo 495/2006, publikovanom v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. 45/2009 civ. -, vychádzajúcej z identickej právnej úpravy zabezpečovacieho prevodu práva a (ne)platnosti právnych úkonov účinnej v čase uzavretia spornej zmluvy, ktorá za použitia interpretačného a argumentačného pravidla komparatívneho výkladu, odvíjajúceho sa od príbuznosti právnych poriadkov, je aplikovateľná aj v slovenskom právnom prostredí.

12.5. Vo vzťahu k uvedenému právnomu záveru dovolacieho súdu sa žiada tiež poznamenať, že obstál aj v teste ústavnosti, keď ho Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. III. ÚS 67/2017 vyhodnotil ako ústavne konformný.

13.1. V prejednávanej veci medzi stranami nebolo sporné, že predmetná zmluva o zabezpečovacom prevode práva upravovala len jediný spôsob uspokojenia žalovanej v prípade omeškania žalobcov s plnením zabezpečovaného záväzku, a to v podobe trvalého ponechania prevedeného vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam (čl. VI. predmetnej zmluvy). Takéto dojednanie uspokojenia veriteľa súdy oboch nižších inštancií správne vyhodnotili ako úpravu, ktorá svojím obsahom i účelom obchádza zákon, v dôsledku čoho je absolútne neplatnou (§ 39 a § 553 Občianskeho zákonníka). Tento právny záver sporovými stranami v konaní spochybňovaný nebol, o čom svedčí skutočnosť, že žalovaná ako procesne neúspešná strana v „tejto časti konania“ ho nenapadla žiadnym opravným prostriedkom (odvolaním ani dovolaním).

13.2. Spornou právnou otázkou, rozhodujúcou pre meritórne rozhodnutie, v danom prípade však bolo, či sankcia absolútnej neplatnosti predmetného právneho úkonu sa vzťahuje na zmluvu ako celok, alebo iba na jej dotknutú časť. Dovolací súd pri jej riešení, vychádzajúc z podaného výkladu, dospel k záveru, že dojednanie o trvalom ponechaní prevádzaného vlastníckeho práva žalovanou v prípade omeškania s plnením zabezpečovanej pohľadávky žalobcami spôsobuje následok neplatnosti predmetnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva ako celku, pretože svojím obsahom i účelom obchádza zákon (obchádza účel právneho inštitútu zabezpečenia záväzkov) a tiež že neplatnosťou tohto zmluvného ustanovenia dochádza k stavu, kedy predmetná zmluva nemá platne písomne dohodnutú jednu z jej zákonom vyžadovaných, obligatórnych podstatných náležitostí, čo ju robí (aj) neurčitou. Uvedenú vadu zmluvy nemožno odstrániť len s argumentom, že absenciu platne dohodnutej realizácie tzv. uhradzovacej funkcie zmluvy možno preklenúť s poukazom na iné osobitné právne predpisy upravujúce viaceré možnosti riešenia tejto situácie, pretože takýto argument opomína pravidlo obligatórnej písomnej formy ustanovenej pre tento typ zmluvy (§ 553 ods. 2 Občianskeho zákonníka), a nemožno ju odstrániť ani s odkazom na tzv. salvatoriánsku doložku o zachovaní platnosti ostatných zmluvných ustanovení v prípade neplatnosti jedného z nich, pretože takýmto postupom by bolo možné v podstate znegovať všetky podstatné náležitosti, ktoré pre určitý typ zmluvy vyžaduje zákon, a to až do takej absurdnej miery, že zmluva by mohla celkom stratiť svoj právnym poriadkom predpokladaný charakter (argumentum ad absurdum) a kogentné ustanovenia zákona by tak celkom stratili svoj význam.

13.3. Z uvedeného teda vyplýva, že názor, že absolútne neplatnou nie je celá, ale len dotknutá časť predmetnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, pretože túto časť možno v zmysle § 41 Občianskeho zákonníka oddeliť od jej ostatného obsahu, sa teda nielen odkláňa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ale je aj evidentne nesprávny.

14. Konkludujúc uvedené, dovolací súd uzatvára, že odvolací súd sa pri riešení uvedenej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie vo veci samej, odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a preto je dovolanie žalobcov podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. prípustné a zároveň aj dôvodné, lebo žalobcovia v ňom opodstatnene namietajú, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Z tohto dôvodu dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 C.s.p.) s tým, že odvolací súd je právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení viazaný (§ 455 C.s.p.) a v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.